

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

Wilno, 23 kwietnia 2024 r.

Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Litewskiej

Giedymina pr. 30., LT-01104 Wilno

rastine@tm.lt

ewelina.dobrowolska@tm.lt

**Poprawki do projektu ustawy o mniejszościach narodowych zgłaszane przez
Europejską Fundację Praw Człowieka**

Szanowni Państwo,

pragniemy wyrazić nasze uznanie wobec inicjatywy podjętej przez Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Litewskiej, która ma na celu uchwalenie ustawy dotyczącej mniejszości narodowych. Inicjatywa ta stanowi istotny krok w kierunku stworzenia kompleksowego aktu prawnego, zapewniającego niezbędne ramy ochrony praw mniejszości narodowych na Litwie.

Jak wskazywaliśmy przez lata, dotychczasowa sytuacja, w której brakuje aktu prawnego regulującego sytuację mniejszości, niesie ze sobą niepewność co do zapewnienia godności i praw obywateli Litwy o różnych tożsamościach narodowych. Stanowi to problem o szczególnie istotnym znaczeniu w naszym państwie, biorąc pod uwagę różnorodny skład etniczny ludności Republiki Litewskiej – według Spisu Powszechnego Ludności i Gospodarstw Domowych Republiki Litewskiej z 2021 roku na Litwie mieszka 2 mln 810 tys. osób, z czego 432 tys. stanowią przedstawiciele mniejszości narodowych, co stanowi aż 15,4% populacji. Najliczniejszą mniejszością narodową są Polacy (183,4 tys., 6,5%).

Do proponowanego projektu ustawy chcielibyśmy zgłosić szereg poprawek i uwag. Proponowane poprawki opierają się przede wszystkim na ratyfikowanej przez Litwę Konwencji Ramowej Rady Europy o Ochronie Mniejszości Narodowych z 1995 roku (którą Litwa związała się w 2000 roku). Naszym zdaniem uwzględnienie proponowanych zmian zapewni pełniejszą ochronę i zapewnienie praw mniejszości narodowych, których przestrzeganie Republika Litewska zagwarantowała na podstawie prawa międzynarodowego.

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

Propozycje zmian skupiają się głównie na wsparciu dla kultury, języka mniejszości, umożliwienia udziału w życiu publicznym, promowania nauczania i używania języków mniejszości, w tym w dokumentach, oraz zagwarantowania prawa do posługiwania się językiem mniejszości w kontaktach z administracją oraz na oznakowaniach topograficznych na obszarach o zwartej zabudowie zamieszkiwanych przez mniejszość. Wszystkie propozycje poprawek znajdują się w załączeniu do niniejszego dokumentu, liczymy na zapoznanie się z nimi i rozważenie ich uwzględnienia w proponowanym projekcie ustawy.

Mimo zgłoszonego szeregu poprawek do proponowanego projektu chcielibyśmy jeszcze raz jednoznacznie wyrazić nasze wsparcie w wysiłkach na rzecz uchwalenia ustawy o mniejszościach narodowych. Wierzymy, że nasza współpraca w tej ważnej sprawie przyczyni się do budowy bardziej otwartego, tolerancyjnego i sprawiedliwego społeczeństwa na Litwie.

Z wyrazami szacunku,
Dyrektor Europejskiej Fundacji Praw Człowieka
Miroslav Suckel

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

Propozycje poprawek zgłoszone przez Europejską Fundację Praw Człowieka

Poprawka 1

Art. 1, obecnie w brzmieniu:

Artykuł 1. Cel ustawy

Celem niniejszej ustawy jest ustanowienie praw i obowiązków osób należących do mniejszości narodowych oraz obowiązków państwa w zakresie tworzenia warunków dla zachowania i promowania zwyczajów, tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych.

przyjmuje brzmienie:

Artykuł 1. Cel ustawy

Celem niniejszej ustawy jest ochrona mniejszości narodowych oraz praw i wolności osób należących do tych mniejszości, ustanowienie ich praw i obowiązków oraz obowiązków państwa w zakresie tworzenia warunków dla zachowania i rozwoju zwyczajów, tożsamości kulturowej i językowej mniejszości narodowych, integracji obywatelskiej i społecznej, a także równego traktowania osób bez względu na pochodzenie narodowe. Ustawa określa także zadania i kompetencje organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie tych spraw.

Uzasadnienie zmiany:

Wprowadzenie zmiany w brzmieniu artykułu 1 projektu ustawy dotyczącej mniejszości narodowych ma na celu zwiększenie klarowności i kompleksowości celów oraz zakresu działania samej ustawy. Oryginalne brzmienie artykułu koncentruje się głównie na tworzeniu warunków dla zachowania i promowania zwyczajów, tożsamości kulturowej i językowej

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

mniejszości narodowych, co może stanowić jedynie fragment całokształtu potrzeb i praw tych społeczności.

Nowe brzmienie artykułu 1 precyzuje, że celem ustawy jest nie tylko ochrona mniejszości narodowych, ale również praw i wolności osób należących do tych mniejszości. Wprowadza się także koncepcję integracji obywatelskiej i społecznej oraz równego traktowania osób bez względu na pochodzenie narodowe, co odzwierciedla zobowiązania wynikające z międzynarodowej ochrony praw człowieka, zwłaszcza z art. 1 Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych.

Wzmocnienie celów ustawy poprzez uwzględnienie integralnego podejścia do ochrony mniejszości narodowych oraz ich praw i wolności, jak również podkreślenie roli państwa i organów administracji w tworzeniu warunków dla integracji społecznej i równego traktowania wszystkich obywateli, jest zgodne z duchem współpracy międzynarodowej oraz zasadami demokratycznego państwa prawa.

Poprawka 2

Artykuł 2, obecnie w brzmieniu:

Artykuł 2. Podstawowe pojęcia niniejszej ustawy

1. Osoba należąca do mniejszości narodowej, w rozumieniu ustawy, to obywatel Republiki Litewskiej zamieszkały na terytorium Republiki Litewskiej, który posiada tożsamość narodową odmienną od tożsamości większości narodowej i dąży do jej zachowania.

2. Wspólnota narodowa - zorganizowana grupa osób należących do mniejszości narodowej, zjednoczona pragnieniem zachowania tożsamości narodowej, reprezentująca interesy osób należących do mniejszości narodowej w odniesieniu do integracji mniejszości narodowych ze społeczeństwem litewskim, zachowania tożsamości narodowej oraz współpracy międzykulturowej.

3. Mniejszość narodowa - grupa obywateli Republiki Litewskiej charakteryzująca się następującymi cechami: zamieszkiwanie na terytorium Republiki Litewskiej, posiadanie długotrwałych, silnych i trwałych więzi z Republiką Litewską, mniej liczebna od pozostałej części ludności Republiki Litewskiej, zjednoczona w pragnieniu zachowania swojej tożsamości narodowej.

4. Tożsamość narodowa - swobodnie wybrana przez daną osobę identyfikacja z narodowością jednego z jej rodziców lub dziadków, oparta na całości cech narodowościowych - kulturze, języku, zwyczajach - lub na co najmniej jednej z tych cech.

5. Język mniejszości - język inny niż język państwowy używany jako język ojczysty przez osoby należące do mniejszości narodowej.

przyjmuje brzmienie:

Artykuł 2. Podstawowe pojęcia niniejszej ustawy

1. Mniejszość narodowa - grupa obywateli Republiki Litewskiej charakteryzująca się następującymi cechami:

- a) jest mniej liczna od pozostałej części ludności Republiki Litewskiej;*
- b) charakteryzuje się odmienną tożsamością narodową od tożsamości większości narodowej Republiki Litewskiej;*
- c) posiada silne więzi kulturowe, historyczne lub społeczne z Republiką Litewską;*
- d) dąży do zachowania, rozwijania i wyrażania swojej tożsamości narodowej oraz kulturowej;*
- e) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;*
- f) utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.*

2. Wspólnota narodowa - zorganizowana grupa osób należących do mniejszości narodowej, zjednoczona pragnieniem zachowania tożsamości narodowej, reprezentująca interesy osób należących do mniejszości narodowej w odniesieniu do integracji mniejszości narodowych ze społeczeństwem litewskim, zachowania tożsamości narodowej oraz współpracy międzykulturowej.

3.. Tożsamość narodowa - swobodnie wybrana przez daną osobę identyfikacja z narodowością jednego z jej rodziców lub dziadków, oparta na całości cech narodowościowych - kulturze, języku, zwyczajach - lub na co najmniej jednej z tych cech.

4. Język mniejszości - język inny niż język państwowy używany jako język ojczysty przez osoby należące do mniejszości narodowej.

Uzasadnienie zmian:

Proponowana zmiana rozszerza definicję mniejszości narodowej o dodatkowe kryteria, takie jak świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej oraz utożsamianie się z

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

narodem zorganizowanym we własnym państwie. To ważne aspekty, które czynią definicję bardziej kompletną, uwzględniając więź historyczną oraz poczucie przynależności narodowej. Z ustawy zaproponowano także usunięcie definicji osoby należącej do mniejszości narodowej, ponieważ jest to osoba, która należy do mniejszości narodowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 i nie wydaje się konieczne jej dodatkowe definiowanie. Z tego powodu, ale także dla zachowania klarowności i zwięzłości tekstu, zdecydowano się usunąć tę definicję.

Poprawka 3

Artykuł 4, obecnie w brzmieniu:

Artykuł 4. Prawo wyboru przynależności do mniejszości narodowej

- 1. Każda osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do dokonania swobodnego wyboru przynależności do mniejszości narodowej, przy czym nie może być stawiana w gorszej sytuacji w wyniku swojego wyboru lub korzystania z praw z tym wyborem związanych.*
- 2. Nikt nie może być zmuszany do udowodnienia swojej przynależności do mniejszości narodowej, do publicznego ujawnienia swojej tożsamości narodowej lub do zrzeczenia się przynależności do mniejszości narodowej.*
- 3. Dane dotyczące narodowości osoby należącej do mniejszości narodowej są zmieniane w aktach stanu cywilnego, usuwane z aktów stanu cywilnego lub uzupełniane danymi dotyczącymi narodowości zgodnie z procedurą ustanowioną w Ustawie o rejestracji aktów stanu cywilnego Republiki Litewskiej.*

przyjmuje brzmienie:

Artykuł 4. Prawo wyboru przynależności do mniejszości narodowej

- 1. Każda osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do dokonania swobodnego wyboru przynależności do mniejszości narodowej, przy czym nie może być stawiana w gorszej sytuacji w wyniku swojego wyboru lub korzystania z praw z tym wyborem związanych.*
- 2. Nikt nie może być zmuszany do udowodnienia swojej przynależności do mniejszości narodowej, do publicznego ujawnienia swojej tożsamości narodowej lub do ujawnienia swojego pochodzenia i języka mniejszości oraz do zrzeczenia się przynależności do mniejszości narodowej.*
- 3. Dane dotyczące narodowości osoby należącej do mniejszości narodowej są zmieniane w aktach stanu cywilnego, usuwane z aktów stanu cywilnego lub uzupełniane*

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

danymi dotyczącymi narodowości zgodnie z procedurą ustanowioną w Ustawie o rejestracji aktów stanu cywilnego Republiki Litewskiej.

Uzasadnienie zmiany:

Zmiana w tekście sformułowania „do publicznego ujawnienia swojej tożsamości narodowej” na sformułowanie „do publicznego ujawnienia swojej tożsamości narodowej lub do ujawnienia swojego pochodzenia i języka mniejszości” ma na celu uwzględnienie szerszego spektrum elementów, które mogą być związane z tożsamością narodową osoby należącej do mniejszości narodowej. Oprócz samej tożsamości narodowej, istotne jest również pochodzenie oraz język mniejszości, które mogą być integralną częścią tożsamości narodowej.

Poprawka 4

W Rozdziale II (UŻYWANIE JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH) dodaje się następujący artykuł w brzmieniu:

Artykuł x. Prawo do używania i pisowni imion i nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka mniejszości

- 1. Osoby należące do mniejszości mają prawo do używania i pisowni swoich imion i nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka mniejszości, w szczególności do rejestracji w aktach stanu cywilnego i dokumentach tożsamości.*
- 2. Imiona i nazwiska osób należących do mniejszości zapisane w alfabecie innym niż alfabet łaciński podlegają transliteracji.*
- 3. Minister właściwy do administracji publicznej określi, w drodze rozporządzenia, sposób transliteracji, o której mowa w ust. 2, uwzględniając zasady pisowni języka mniejszości.*

Uzasadnienie zmiany:

Proponowany artykuł wprowadza istotne gwarancje dotyczące praw osób należących do mniejszości narodowych, szczególnie w zakresie używania i pisowni imion i nazwisk zgodnie z zasadami pisowni języka mniejszości. Ta zmiana jest zgodna z postanowieniami artykułu 11 **Konwencji Ramowej Rady Europy o Ochronie Mniejszości Narodowych** (zwana dalej „**Konwencją**”), która wyraźnie określa prawo osób należących do mniejszości narodowych do używania swoich nazwisk i imion w języku mniejszości oraz do ich oficjalnego uznania zgodnie z przepisami państwowymi.

Wprowadzenie tego artykułu jest zgodne z duchem i literą Konwencji Ramowej, ponieważ zapewnia osobom należącym do mniejszości narodowych możliwość korzystania z ich języka ojczystego również w sferze administracyjnej, w tym w rejestracji aktów stanu cywilnego i dokumentach tożsamości. Jest to istotny krok w kierunku ochrony i promowania tożsamości kulturowej mniejszości narodowych, zgodnie z międzynarodowymi standardami

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

praw człowieka. Dodatkowo, ustanowienie Ministerstwa właściwego do administracji publicznej jako organu odpowiedzialnego za określenie sposobu transliteracji imion i nazwisk osób należących do mniejszości narodowych gwarantuje, że proces ten będzie oparty na zasadach pisowni języka mniejszości, co jest zgodne z zaleceniami Konwencji Ramowej. Ta precyzyjna regulacja pozwoli na spójną i skuteczną implementację prawa do używania i pisowni imion i nazwisk osób należących do mniejszości narodowych, zapewniając pełne poszanowanie ich kulturowej tożsamości.

VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“, kodas 302562592
Adresas: Metalo g. 19, LT-02190 Vilnius
Tel. +37069150822; www.efhr.eu; el.paštas: info@efhr.eu
LT38 7300 0101 2476 8047, AB Swedbank

Poprawka 5

W Rozdziale II (UŻYWANIE JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH) dodaje się następujący artykuł w brzmieniu:

Artykuł y. Używanie języka mniejszości w kontakcie z organami administracji

- 1. Przed organami gminy, obok języka urzędowego, może być używany, jako język pomocniczy, język mniejszości.*
- 2. Język pomocniczy może być używany jedynie w gminach, w których liczba mieszkańców gminy należących do mniejszości, której język ma być używany jako język pomocniczy, jest nie mniejsza niż 20% ogólnej liczby mieszkańców gminy i które zostały wpisane do Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy, zwanego dalej „Urzędowym Rejestrem”.*
- 3. Możliwość używania języka pomocniczego oznacza, że osoby należące do mniejszości, z zastrzeżeniem ust. 6, mają prawo do:*
 - 1) zwracania się do organów gminy w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej;*
 - 2) uzyskiwania, na wyraźny wniosek, odpowiedzi także w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej.*
- 3. Dopuszcza się wniesienie podania w języku pomocniczym. Wniesienie podania w języku pomocniczym nie stanowi braku powodującego pozostawienie podania bez rozpoznania.*
- 4. Procedura odwoławcza odbywa się wyłącznie w języku urzędowym.*
- 5. Wątpliwości rozstrzygane są na podstawie dokumentu sporządzonego w języku urzędowym.*
- 6. Nikt nie może uchylić się od wykonania zgodnego z prawem polecenia lub orzeczenia wydanego w języku urzędowym, jeżeli okoliczności wymagają niezwłocznego jego wykonania, aby mogło osiągnąć swój cel.*

**Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека**

Uzasadnienie zmiany:

Proponowany artykuł wprowadza istotne regulacje dotyczące używania języka mniejszości w kontakcie z organami administracji, co jest zgodne z postanowieniami artykułu 10 Konwencji Ramowej Rady Europy o Ochronie Mniejszości Narodowych. Poprzez zapewnienie możliwości używania języka mniejszości w kontaktach z organami administracji, artykuł ten wpisuje się w ducha poszanowania kulturowej tożsamości mniejszości narodowych oraz przestrzegania zasad równości i niedyskryminacji.

Wprowadzenie prawa do używania języka mniejszości w kontaktach z organami administracji ma na celu ułatwienie komunikacji oraz dostęp do usług publicznych dla osób należących do mniejszości narodowych. Zapewnia to, że osoby te mogą wyrażać się oraz korzystać z usług administracyjnych w swoim języku ojczystym, co jest istotne dla zachowania i promocji ich tożsamości kulturowej.

Poprawka 6

W Rozdziale II (UŻYWANIE JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH) dodaje się następujący artykuł w brzmieniu:

Artykuł z. Urzędowy Rejestr Gmin

- 1. Wpisu do Urzędowego Rejestru dokonuje prowadzący Urzędowy Rejestr minister właściwy do spraw wewnętrznych, na podstawie wniosku rady gminy.*
- 2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać w szczególności dane urzędowe dotyczące liczby mieszkańców gminy, w tym liczby mieszkańców należących do mniejszości, której język ma być używany jako język pomocniczy, oraz uchwałę rady gminy o wyrażeniu zgody na wprowadzenie języka pomocniczego wraz ze wskazaniem języka mniejszości, który ma być językiem pomocniczym.*

Uzasadnienie zmiany:

Artykuł wprowadza istotne regulacje dotyczące prowadzenia Urzędowego Rejestru Gmin, co ma kluczowe znaczenie dla realizacji prawa osób należących do mniejszości narodowych do używania ich języka jako języka pomocniczego w kontaktach z organami administracji. Przepis nakłada także obowiązek prowadzenia Urzędowego Rejestru Gmin ministerstwu właściwemu do spraw wewnętrznych oraz określa procedurę wpisu do Rejestru która wymaga złożenia wniosku przez radę gminy. Wniosek ten musi zawierać istotne dane dotyczące liczby mieszkańców gminy, w tym liczby osób należących do mniejszości narodowej, której język ma być używany jako język pomocniczy. Takie wymogi zapewniają przejrzystość i zgodność z zasadami administracyjnymi, jednocześnie chroniąc integralność procesu decyzyjnego. Wymóg uzyskania zgody rady gminy na wprowadzenie języka pomocniczego oraz wskazanie konkretnego języka mniejszościowego jako języka pomocniczego ma na celu uwzględnienie lokalnych uwarunkowań oraz potrzeb społeczności.

Poprawka 7

W Rozdziale II (UŻYWANIE JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH) dodaje się następujący artykuł w brzmieniu:

Artykuł q. Nazwy topograficzne w językach mniejszości

1. Dodatkowe tradycyjne nazwy w języku mniejszości mogą być używane obok:

- 1) urzędowych nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych,*
- 2) nazw ulic – ustalonych w języku litewskim na podstawie odrębnych przepisów.*

2. Dodatkowe nazwy, o których mowa w ust. 1, z zastrzeżeniem ust. 3, mogą być używane jedynie na obszarze gmin wpisanych do prowadzonego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości.

3. W rejonach tradycyjnie zamieszkałych przez znaczącą ilość osób należących do mniejszości narodowej, możliwe jest umieszczenie tradycyjnych nazw lokalnych, nazw ulic i innych oznakowań topograficznym o charakterze publicznym, o ile istnieje tam wystarczające zapotrzebowanie na takie oznakowania, z pominięciem wymogu określonego w ust. 2.

4. Dodatkowe nazwy, o których mowa w ust. 1, mogą być wprowadzone na terenie całej gminy lub w poszczególnych miejscowościach.

5. Dodatkowe nazwy, o których mowa w ust. 1, umieszczane są po nazwie w języku litewskim i nie mogą być stosowane samodzielnie.

6. Ustalenie dodatkowej nazwy w języku mniejszości następuje zgodnie z zasadami pisowni tego języka.

7. Dodatkowa nazwa miejscowości lub obiektu fizjograficznego w języku mniejszości może być ustalona na wniosek rady gminy, jeżeli:

- 1) liczba mieszkańców gminy należących do mniejszości jest nie mniejsza niż 20% ogólnej liczby mieszkańców tej gminy lub, w przypadku miejscowości zamieszkałej, za ustaleniem dodatkowej nazwy miejscowości w języku mniejszości opowiedziała się w*

konsultacijach ponad połowa mieszkańców tej miejscowości biorących udział w konsultacjach;

2) wniosek rady gminy uzyskał pozytywną opinię organu właściwego do kwestii ustalenia nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych.

8. Koszty związane z wprowadzeniem i używaniem na obszarze gminy języka pomocniczego oraz koszty związane z wprowadzeniem dodatkowych nazw w języku mniejszości ponosi, z zastrzeżeniem ust. 9, budżet gminy.

9. Koszty związane z wymianą tablic informacyjnych, wynikającą z ustalenia dodatkowej nazwy miejscowości lub obiektu fizjograficznego w języku mniejszości, ponosi budżet państwa

Uzasadnienie zmiany:

Artykuł wprowadza przepisy dotyczące używania dodatkowych nazw topograficznych w językach mniejszości na obszarze gmin. Ta zmiana ma na celu promowanie kulturowej różnorodności oraz poszanowanie praw językowych osób należących do mniejszości narodowych i jest zgodna z artykułem 11 Konwencji Ramowej. Każda osoba z mniejszości narodowej ma prawo do swobodnego używania swojego języka w przestrzeni publicznej, a wprowadzenie dodatkowych nazw w językach mniejszości jest krokiem w kierunku zapewnienia równości językowej oraz wzmocnienia tożsamości kulturowej mniejszości narodowych na Litwie. Dodatkowe nazwy powinny być umieszczane po nazwach w języku litewskim, a ich wprowadzenie będzie wymagało odpowiednich procedur, w tym pozytywnej opinii organu właściwego do kwestii ustalenia nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych oraz udziału mieszkańców w konsultacjach, co zapewni odpowiednie poszanowanie i ochronę języka państwowego. Koszty związane z tymi zmianami będą ponoszone przez budżet gminy oraz państwo.

Poprawka 8

W Rozdziale II (UŻYWANIE JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH) dodaje się następujący artykuł w brzmieniu:

Artykuł w. Ustalenie liczby mieszkańców gminy należących do mniejszości

1. Przez liczbę mieszkańców gminy należących do mniejszości należy rozumieć liczbę urzędowo ustaloną jako wynik ostatniego spisu powszechnego.

Uzasadnienie zmiany:

Artykuł został dodany w celu precyzyjnego określenia liczby mieszkańców gminy należących do mniejszości narodowych. Poprzez odniesienie się do wyników ostatniego spisu powszechnego jako podstawy dla tej liczby, artykuł ten zapewnia obiektywne i aktualne dane, co ułatwia podejmowanie decyzji dotyczących polityki mniejszościowej oraz efektywną alokację zasobów. Dzięki temu artykułowi możliwe będzie lepsze monitorowanie sytuacji mniejszości narodowych oraz dostosowanie działań administracyjnych do rzeczywistych potrzeb społeczności mniejszościowych.

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

Poprawka 9

W Rozdziale II (UŻYWANIE JĘZYKÓW MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH) dodaje się następujący artykuł w brzmieniu:

Artykuł t. Tłumaczenie ustawy na język mniejszości

1. Minister właściwy do spraw wewnętrznych zarządza tłumaczenie niniejszej ustawy na języki mniejszości.

Uzasadnienie zmiany:

Artykuł wprowadza obowiązek przetłumaczenia niniejszej ustawy na języki mniejszości, co ma na celu zapewnienie dostępu do prawa, dotyczącego mniejszości, w języku ojczystym dla osób należących do mniejszości narodowych. Ta inicjatywa promuje równość językową i ułatwia zrozumienie oraz przestrzeganie przepisów prawnych przez całą społeczność, przyczyniając się do wzmocnienia więzi między kulturami oraz integracji społecznej.

Poprawka 10

Artykuł 6, obecnie w brzmieniu:

Artykuł 6. Prawo do edukacji w języku mniejszości narodowej

1. Osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do nauki w języku mniejszości narodowej w szkołach ogólnokształcących i nieformalnych zgodnie z formalnymi oraz nieformalnymi programami edukacyjnymi ustanowionymi w Ustawie o oświacie Republiki Litewskiej i innych aktach prawnych regulujących edukację.

2. W szkołach ogólnokształcących i nieformalnych, które realizują programy edukacyjne zgodnie z dwustronnymi lub wielostronnymi umowami międzynarodowymi Republiki Litewskiej z krajami Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym, proces edukacyjny będzie prowadzony w języku mniejszości narodowej, zgodnie z postanowieniami tych umów.

przyjmuje brzmienie:

Artykuł 6. Prawo do edukacji w języku mniejszości narodowej

1. Osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do nauki w języku mniejszości narodowej w szkołach ogólnokształcących i nieformalnych zgodnie z formalnymi oraz nieformalnymi programami edukacyjnymi ustanowionymi w Ustawie o oświacie Republiki Litewskiej i innych aktach prawnych regulujących edukację.

2. W szkołach ogólnokształcących i nieformalnych, które realizują programy edukacyjne zgodnie z dwustronnymi lub wielostronnymi umowami międzynarodowymi Republiki Litewskiej z krajami Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym, proces edukacyjny będzie prowadzony w języku mniejszości narodowej, zgodnie z postanowieniami tych umów.

3. Państwo zobowiązuje się podjąć środki w zakresie oświaty i badań naukowych, w celu szerzenia wiedzy o kulturze, historii, języku i religii ich mniejszości narodowych oraz większości ludności, poprzez zapewnienie odpowiednich możliwości kształcenia

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

nauczycieli i dostępu do podręczników w językach mniejszości narodowych. Nad wdrażaniem środków nadzór sprawuje minister właściwy do spraw oświaty.

Uzasadnienie zmiany:

Zmiana ma na celu poszerzenie zakresu wsparcia dla edukacji w języku mniejszości narodowej. Poprzez dodanie nowego ustępu, który zobowiązuje państwo do podjęcia działań w celu propagowania wiedzy o kulturze, historii, języku i religii mniejszości narodowych oraz większości ludności, artykuł ten niesie ze sobą istotne korzyści. Zapewnienie odpowiednich możliwości kształcenia nauczycieli i dostępu do podręczników w językach mniejszości narodowych sprzyja integracji społecznej oraz wzmacnia więzi międzykulturowe. Nadzór nad wdrażaniem tych środków przez ministra właściwego do spraw oświaty gwarantuje skuteczność i spójność działań w obszarze edukacji, wspierając rozwój różnorodności kulturowej i językowej.

Poprawka 11

Artykuł 9, obecnie w brzmieniu:

Artykuł 9. Prawo do zachowania i rozwoju kultury, zwyczajów i języka

- 1. Osoby należące do mniejszości narodowych i wspólnot narodowych mają prawo do zachowania i rozwoju swojej kultury, obyczajów i języka.*
- 2. Instytucje państwowe oraz samorządowe finansują ze środków budżetowych projekty kulturalne mające na celu integrację mniejszości narodowych ze społeczeństwem litewskim, promocję i rozwój kultury, zwyczajów, języka lub współpracy międzykulturowej.*

przyjmuje brzmienie:

Artykuł 9. Prawo do zachowania i rozwoju kultury, zwyczajów i języka

- 1. Osoby należące do mniejszości narodowych i wspólnot narodowych mają prawo do zachowania i rozwoju swojej kultury, obyczajów i języka.*
- 2. Instytucje państwowe oraz samorządowe finansują ze środków budżetowych projekty kulturalne mające na celu integrację mniejszości narodowych ze społeczeństwem litewskim, promocję i rozwój kultury, zwyczajów, języka lub współpracy międzykulturowej.*
- 3. Organy władzy publicznej są obowiązane podejmować odpowiednie środki w celu ochrony osób, które są obiektem dyskryminacji, wrogości lub przemocy, będących skutkiem ich przynależności do mniejszości.*
- 4. Zabrania się stosowania środków mających na celu asymilację osób należących do mniejszości, jeżeli środki te są stosowane wbrew ich woli.*

Uzasadnienie zmiany:

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

Zmiany przynoszą wzmocnienie ochrony praw osób należących do mniejszości narodowych i wspólnot narodowych. Dodanie nowych punktów wyraźnie nakreśla obowiązki organów władzy publicznej podejmowania działań w celu ochrony przed dyskryminacją, wrogością lub przemocą wynikającą z przynależności do mniejszości. To zgodne z postanowieniami Artykułu 5 Konwencji, który wymaga wsparcia dla utrzymania i rozwoju kultury oraz elementów tożsamości mniejszości narodowych. Zakaz asymilacji narzuconej wbrew woli jednostek jest kolejnym krokiem ku zagwarantowaniu praw osób należących do mniejszości, co jest zgodne z założeniami konwencji ochrony praw mniejszości.

VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“, kodas 302562592
Adresas: Metalo g. 19, LT-02190 Vilnius
Tel. +37069150822; www.efhr.eu; el.paštas: info@efhr.eu
LT38 7300 0101 2476 8047, AB Swedbank

Poprawka 12

Artykuł 12, obecnie w brzmieniu:

Artykuł 12. Rada Wspólnot Narodowych

1. Prawo osób należących do mniejszości narodowych do decydowania w sprawach kulturalnych, społecznych, gospodarczych, oświatowych itp. gwarantuje Rada Wspólnot Narodowych. Rada jest kolegialnym organem doradczym, działającym publicznie, złożonym z przedstawicieli mniejszości narodowych oraz organizacji pozarządowych działających w zakresie realizacji praw mniejszości narodowych. Przedstawicielami Rady Wspólnot Narodowych mogą być osoby należące do mniejszości narodowej, których działalność, indywidualnie lub wspólnie z innymi osobami, nie narusza prawa Republiki Litewskiej, suwerenności, integralności terytorialnej i bezpieczeństwa narodowego. Regulamin oraz skład Rady Wspólnot Narodowych zatwierdza Dyrektor upoważnionej instytucji.

2. Rada Wspólnot Narodowych:

- 1) reprezentuje interesy mniejszości narodowych przed organami i instytucjami państwowymi;*
- 2) uczestniczy w procesie legislacyjnym oraz bierze udział w pracy komisji i grup roboczych zajmujących się kwestiami związanymi z wdrażaniem praw mniejszości;*
- 3) doradza upoważnionej instytucji w kwestiach strategicznych związanych z zachowaniem tożsamości mniejszości narodowych i rozwojem ich kultury, a także w innych kwestiach związanych z udziałem w formułowaniu i wdrażaniu polityki dotyczącej mniejszości narodowych;*
- 4) monitoruje wdrażanie międzynarodowego prawodawstwa i zobowiązań dotyczących mniejszości narodowych oraz przedkłada wnioski upoważnionemu organowi;*
- 5) analizuje projekty ustaw i innych aktów prawnych, które przewidują uregulowanie kwestii mniejszości narodowych, przedstawia uwagi i propozycje dotyczące ich treści*

zgodnie z procedurą ustanowioną w Ustawie o ramach legislacyjnych Republiki Litewskiej;

6) przedstawia delegowanemu organowi propozycje dotyczących środków wdrażania ukierunkowanych programów na rzecz mniejszości narodowych oraz priorytetów w zakresie wsparcia organizacji pozarządowych działających w dziedzinie wdrażania praw mniejszości narodowych.

przyjmuje brzmienie:

Artykuł 12. Rada Wspólnot Narodowych

1. Prawo osób należących do mniejszości narodowych do decydowania w sprawach kulturalnych, społecznych, gospodarczych, oświatowych itp. gwarantuje Rada Wspólnot Narodowych. Rada jest kolegialnym organem doradczym, działającym publicznie, złożonym z przedstawicieli mniejszości narodowych oraz organizacji pozarządowych działających w zakresie realizacji praw mniejszości narodowych. Przedstawicielami Rady Wspólnot Narodowych mogą być osoby należące do mniejszości narodowej, których działalność, indywidualnie lub wspólnie z innymi osobami, nie narusza prawa Republiki Litewskiej, suwerenności, integralności terytorialnej i bezpieczeństwa narodowego. Regulamin oraz skład Rady Wspólnot Narodowych zatwierdza Dyrektor upoważnionej instytucji.

2. Rada Wspólnot Narodowych:

- 1) reprezentuje interesy mniejszości narodowych przed organami i instytucjami państwowymi;*
- 2) uczestniczy w procesie legislacyjnym oraz bierze udział w pracy komisji i grup roboczych zajmujących się kwestiami związanymi z wdrażaniem praw mniejszości;*
- 3) doradza upoważnionej instytucji w kwestiach strategicznych związanych z zachowaniem tożsamości mniejszości narodowych i rozwojem ich kultury, a także w*

innych kwestiach związanych z udziałem w formułowaniu i wdrażaniu polityki dotyczącej mniejszości narodowych;

4) monitoruje wdrażanie międzynarodowego prawodawstwa i zobowiązań dotyczących mniejszości narodowych oraz przedkładanie wniosków upoważnionemu organowi;

5) analizuje projekty ustaw i innych aktów prawnych, które przewidują uregulowanie kwestii mniejszości narodowych, przedstawia uwagi i propozycje dotyczące ich treści zgodnie z procedurą ustanowioną w Ustawie o ramach legislacyjnych Republiki Litewskiej;

6) przedstawia delegowanemu organowi propozycje dotyczących środków wdrażania ukierunkowanych programów na rzecz mniejszości narodowych oraz priorytetów w zakresie wsparcia organizacji pozarządowych działających w dziedzinie wdrażania praw mniejszości narodowych.

3. W celu realizacji swoich zadań Rada Wspólnot Narodowych:

1) współdziała z organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz z zainteresowanymi organizacjami społecznymi;

2) może zwracać się do instytucji, placówek i środowisk naukowych oraz organizacji społecznych w szczególności o opinie, stanowiska, ekspertyzy lub informacje;

3) może zapraszać do udziału w swoich pracach przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji społecznych i środowisk naukowych.

Uzasadnienie zmiany:

Zmiana Artykułu 12 przynosi dodatkowy ustęp, który określa konkretne środki, jakie Rada Wspólnot Narodowych podejmuje w celu realizacji swoich zadań. Dzięki temu ustawa wyraźnie nakreśla działania, które Rada podejmuje w celu skutecznego wypełniania swojej roli doradczej i reprezentacyjnej. Współpraca z organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego, a także z różnymi organizacjami społecznymi, zwiększa efektywność działań Rady oraz zapewnia lepsze zrozumienie i uwzględnienie potrzeb mniejszości narodowych we wszystkich aspektach życia społecznego.

Poprawka 13

W Rozdziale VI (POSTANOWIENIA KOŃCOWE) dodaje się następujący artykuł w brzmieniu:

Artykuł u. Departament Mniejszości Narodowych

1. Na rzecz ochrony praw i wolności zagwarantowanych przez niniejszą ustawę działać będzie Departament Mniejszości Narodowych, który w swoich działaniach w szczególności:

1) sprzyja realizacji praw i potrzeb mniejszości poprzez podejmowanie działań na rzecz mniejszości i inicjowanie programów dotyczących:

- a) zachowania i rozwoju tożsamości, kultury i języka mniejszości,*
- b) realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie narodowe,*
- c) integracji obywatelskiej i społecznej;*

2) współdziała z właściwymi organami w zakresie przeciwdziałania naruszaniu praw mniejszości;

3) dokonuje analiz i ocen sytuacji prawnej i społecznej mniejszości

4) upowszechnia wiedzę na temat mniejszości oraz ich kultury, a także inicjuje badania nad sytuacją mniejszości, w tym w zakresie dyskryminacji, jej przejawów oraz metod i strategii przeciwdziałania jej występowaniu;

5) podejmuje działania na rzecz zachowania i rozwoju języka mniejszości.

Uzasadnienie zmiany:

Ustanowienie Departamentu Mniejszości Narodowych jako instytucji odpowiedzialnej za działanie na rzecz mniejszości narodowych w ustawie jest krokiem w kierunku skuteczniejszej ochrony praw i potrzeb mniejszości narodowych na Litwie. Istniejąca od 2015 roku instytucja powinna znaleźć się w przepisach ustawy kompleksowo regulującej prawa mniejszości, które powinny regulować jej zadania oraz środki w działaniach na rzecz mniejszości narodowych.

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

Departament powinien być odpowiedzialny za upowszechnianie wiedzy na temat mniejszości i ich kultury oraz inicjowanie badań nad sytuacją mniejszości, włączając w to problematykę dyskryminacji i strategii przeciwdziałania.

VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“, kodas 302562592
Adresas: Metalo g. 19, LT-02190 Vilnius
Tel. +37069150822; www.efhr.eu; el.paštas: info@efhr.eu
LT38 7300 0101 2476 8047, AB Swedbank

Poprawka 14

Artykuł 14, obecnie w brzmieniu:

Artykuł 14. Kształtowanie i realizacja polityki Państwa w dziedzinie mniejszości narodowych

- 1. Ministerstwo Kultury formuluje politykę państwa w dziedzinie mniejszości narodowych, organizuje, koordynuje i kontroluje jej realizację.*
- 2. Upoważniony organ uczestniczy w formułowaniu i realizacji polityki państwa w dziedzinie mniejszości narodowych oraz nadzoruje wykonanie niniejszej ustawy i związanych z nią aktów prawnych.*
- 3. Instytucje państwowe i samorządowe, przygotowując dokumenty planowania operacyjnego, powinny przewidzieć środki mające na celu promowanie integracji mniejszości narodowych ze społeczeństwem litewskim, wspieranie i rozwój kultury, zwyczajów, języka oraz współpracy międzykulturowej mniejszości narodowych.*
- 4. Państwo finansuje działalność podmiotów publicznych, w których prawa właściciela, jak i udziałowca są wykonywane przez uprawniony organ.*

przyjmuje brzmienie:

Artykuł 14. Kształtowanie i realizacja polityki Państwa w dziedzinie mniejszości narodowych

- 1. Państwo wspiera integrację mniejszości narodowych, w szczególności poprzez opracowanie programów integracji dla mniejszości oraz wskazanie i finansowanie odpowiedzialnych za wdrażanie programów instytucji.*
- 2. Państwo wspiera i promuje dialog międzykulturowy, jako doskonałe narzędzie integracji, promujące zrozumienie między różnymi grupami narodowymi.*
- 3. Ministerstwo Kultury formuluje politykę państwa w dziedzinie mniejszości narodowych, organizuje, koordynuje i kontroluje jej realizację.*
- 4. Upoważniony organ uczestniczy w formułowaniu i realizacji polityki państwa w dziedzinie mniejszości narodowych oraz nadzoruje wykonanie niniejszej ustawy i związanych z nią aktów prawnych.*

Europos žmogaus teisių fondas
Europejska Fundacja Praw Człowieka
European Foundation of Human Rights
Европейский Фонд Прав Человека

5. *Institucje państwowe i samorządowe, przygotowując dokumenty planowania operacyjnego, powinny przewidzieć środki mające na celu promowanie integracji mniejszości narodowych ze społeczeństwem litewskim, wspieranie i rozwój kultury, zwyczajów, języka oraz współpracy międzykulturowej mniejszości narodowych.*
6. *Państwo finansuje działalność podmiotów publicznych, w których prawa właściciela, jak i udziałowca są wykonywane przez uprawniony organ.*

Uzasadnienie zmiany:

Zmiana w tekście podkreśla znaczenie integracji mniejszości narodowych i państwa we wdrażaniu tego procesu. Zawiera również ustęp mówiący o promowaniu dialogu międzykulturowego, który jest doskonałym narzędziem integracji, promującym zrozumienie między różnymi grupami etnicznymi i narodowymi.